

Međunarodni znanstveni skup *Being a Student in the Habsburg Monarchy* (Zagreb, 18.-19. svibnja 2017.)

U organizaciji Hrvatskoga instituta za povijest u Zagrebu 18. i 19. svibnja 2017. održala se konferencija na temu *Being a Student in the Habsburg Monarchy*. Kako sam naslov govori, cilj konferencije bio je objasniti sustav školovanja iz perspektive učenika i studenata, a samim time objasniti kako je okruženje s različitim kulturnim, ekonomskim i političkim razlikama moglo funkcionirati.

Nakon uvodnih riječi konferencija je otvorena izlaganjem Thomasa Widenhorna. U izlaganju naziva Školske reforme u *predmodernom i modernom dobu iz perspektive pravednosti i diskurzivne analize: O uvođenju "škole za svu djecu" u Württembergu i Habsburgu* analizirao je odnos javnoga i privatnoga obrazovanja te izazove s kojima se država u njihovu reguliranju susretala. Uzevši za primjer dva izvorna dokumenta kroz diskurzivnu analizu transformacije prosvjetiteljskoga sustava obrazovanja u sustav moderne, autor nudi uvid u tadašnji mehanizam prilagodbe u nadi da mogu biti od koristi i u današnjim izazovima tranzicije obrazovnoga sustava društva moderne u postmodernu.

Branko Šuštar u svojem izlaganju *Mogu li Blaže i Nežice biti slika učenika osnovne škole u slovenskim zemljama u 19. stoljeću?* predstavio je raznolikost obrazovnih sustava učenika u austrijskim provincijama sa slovenskom populacijom te promjene u osnovnoškolskome obrazovanju. Postupni razvoj obrazovnoga sustava razmatrao je kroz analizu udžbenika o učenicima Blažu i Nežici kao pedagoškim idealima.

Simonetta Polenghi prikazala je rezultate istraživanja arhivskih izvora i školske dokumentacije srednjih škola u Milanu od 1814. do 1895. godine u predavanju *Učenje u Gymnasiumu i Lyzeumu u habsburškom Milanu*. Istraživanje se temeljilo na kvantitativnoj analizi veze između socijalnoga i obiteljskoga

zaleđa te školskih rezultata više o sedamnaest tisuća učenika.

U predavanju Škola očima mađarskih aristokratskih studenata u *Austro-Ugarskoj Monarhiji* Magdolna Éva Rébay prikazala je – pomoću analize školskih i osobnih dokumenata – individualne slučajeve aristokrata iz kojih se mogu izvući zaključci o privatnome i javnome obrazovanju. Postavila je pitanje o tome može li se aristokracija pojmiti kao posebna skupina u odnosu prema obrazovanju.

Rudolf Barišić posebnu je pozornost poklonio različitim pogledima na proces obrazovanja bosanskoga klera između 1785. i 1847. godine u predavanju pod naslovom *Prekinuto obrazovanje: razlozi diskontinuiteta školarina bosanskog klera*.

Manuela-Claire Warscher istražuje zanemarenu temu obrazovanja zemljoradnika u Habsburškoj Monarhiji. U izlaganju *Austrijsko primorje 1850.-1918. "Mi ne trebamo obrazovane zemljoradnike"* promatra kako tradicionalni način života i vrijednosti ruralnoga društva utječu na sekundarnu socijalizaciju u školama.

Olga Orlić analizirala je obrazovne i lingvističke prakse tijekom 19. i na početku 20. stoljeća na primjeru Antonia Martecchina iz Dubrovnika i Alberta Širole iz Rijeke u predavanju *Multilingual Educational Trajectories in the Austro-Hungarian Empire: Two Autobiographical Accounts*.

Guido Van Hengel na skupu je sudjelovao sa temom *he Culture of Adolescence: Between the Classroom and the Reading Room*. Autor je prikazao način na koji je boravak učenika u školama utjecao na razvoj kulture i socijalne pokretljivosti mladih u Bosni i Hercegovini u 19. stoljeću.

Zrinko Novosel u svojem izlaganju *Upbringing and Early Education in the 19th Century Memoirs* prikazao je život studenata kroz memoare i autobiografije nekoliko pojedinaca iz 19. stoljeća poput Ljudevita Gaja, Jurja Matije Šporera, Mijata Stojanovića, Imbre Tkalca i Dragojle Jarnević. Glavni

cilj ovoga predavanja bio je ukazati na važnost jedinstvenih povijesnih izvora, a to su osobni zapisi i pripovijesti koje mogu na zanimljiv način rekonstruirati događaje iz prošlosti kroz prizmu pojedinačnih iskustava.

Izlaganje pod naslovom *Young Ladies at the Piano: The Role of Music in Upbringing and Education of Girls in Novi Sad in the 19th Century* održala je Marijana Kokanović Marković. U predavanju je istaknula važnost glazbe u odgoju i obrazovanju mladih djevojaka iz Novoga Sada. Djevojke koje su pohađale školu glasovira bile su pretežito iz obitelji koje su pripadale srednjoj klasi, a cilj predavanja bio je upoznati sudionike skupa sa životom djevojaka i njihovom društvenom afirmacijom putem glazbe.

Dinko Župan u svojem je izlaganju *Being a Female Pupil – Education of Middle Class Girls in Croatia in the Second Half of the 19th Century* prikazao život i školovanje djevojaka srednje i visoke klase u 19. stoljeću na primjeru Vilme Vukelić. Rastumačio je metode školovanja te oblike i hijerarhiju školskoga sustava u kojemu su se obrazovale mlade i bogate djevojke.

Drugi dan znanstvenoga skupa otvorila je Olga Khavanova s predavanjem pod nazivom *Poor Pupils – Informative Letters? The Hungarian Nobleman Istvan Dessewffy at the Vienna Theresianum in the 1750s* te istaknula važnost privatnih pisama koje su studenti slali dok su se školovali na Terezijanskome sveučilištu u Beču. Prema pismima Istvána Dessewffya Khavanova je pokazala kakav su život vodili bogati plemići na sveučilištu i na koji su način provodili svoje slobodno vrijeme. U periodu između 1754. i 1757. godine Dessewffy je napisao 23 pisma, a ona ukazuju kakva je bila zatvorena elitna škola.

Vlasta Švoger u svome predavanju *Students from a Small Country in the Big City – Croats Studying in Vienna in the 19th Century* analizirala je život studenata koji su došli iz malenih sredina u Beč kako bi studirali. Studij u Beču omogućavao je lakše zapošljavanje i mogućnost napretka u diplomaciji

ili pak uspon na visoke činovničke službe pa su zbog toga brojne hrvatske građanske i plemićke obitelji slale svoje sinove na studij u Beč. Prema primjerima autobiografija Ignjata Brlića, Jurja Matije Šporera, Andrije Torkvata Brlića i Ksavera Šandora Gjalskoga autorica je analizirala život mladih pripadnika intelektualne elite u Beču na njihovome studiju. Njihovo slobodno vrijeme, kako doznajemo, bilo je ispunjeno posjetima kazalištu, muzejima i galerijama.

Rupert Klieber na skupu je sudjelovao s temom *Croatian Clerics Studying at the Imperial Institute Frintaneum and the University of Vienna 1816. to 1918*. Carski institut u Frintaneumu imao je važnu ulogu u obrazovanju budućih svećenika, a više od pedeset posto njihovih studenata upisivalo je postdiplomski studij na Sveučilištu u Beču. Iz Kraljevine Ugarske dolazilo je 375 studenata od čega je šezdeset bilo iz Hrvatske, među kojima je bio i Josip Juraj Strossmayer.

Ljubinka Trgovčević Mitrović u svojem izlaganju (*Students from Serbia at the University of Vienna in the 19th Century*) napravila je pregled života i rada srpskih studenata u Beču koji su nakon studiranja obnašali različite funkcije.

Martina Kočić i Miroslava Slezáková održale su izlaganje pod naslovom *The Pleasures and Sorrows of Students in Veľka Revuca – The Life of Grammar School Students 150 Years Ago*. U svojem predavanju istaknule su veliku važnost gramatičkih škola koje su djelovale u Slovačkoj, a u fokusu istraživanja im je bio svakodnevni život studenata koji su pohađali Slovačku protestantsku gramatičku školu u Velkoj Revuci. Vojna akademijom u Bečkome Novom Mjestu bila je središnja točka Teodore Shek Brnardić. Održala je predavanje *The Everyday Life of Cadets at the Wiener Neustadt Military Academy as Represented on the Paintings by Bernhard Albrecht (1785-1793)* u kojemu je analizirala trinaest slika Bernarda Albrechta. One su nam danas vrijedna ostavština jer prikazuju svakodnevnicu ljudi koji su svoje vrijeme provodili učeći i radeći na Vojnoj akademiji.

Iskra Iveljić u predavanju (*From Lecture Halls to Taverns. Everyday Life of Croatian Studnets in Vienna*) obradila je život studenata i njihov način života ovisno o tome kojoj su društvenoj skupini pripadali, a čiji je broj strelovito porastao nakon 1815. godine. Važnu ulogu imalo je osnivanje studentskoga društva "Velebit" 1865. godine u kojemu su se studenti okupljali i djelovali na različite načine.

Željko Oset na skupu je sudjelovao s predavanjem *Social and Cultural Aspects of Socializing of Slovenian Students in the Habsburg Monarchy in the 19th and the 20th Century* u kojemu je obradio svakodnevni život studenata u tri najvažnija visokoobrazovna središta za Slovence u Habsburškoj Monarhiji: Graz, Prag i Beč.

Croatian Academic Societies in Graz in the Late 19th and the Early 20th Centuries naziv je predavanja koje je održao Branko Ostajmer. Ostajmer je obradio život hrvatskih studenata u Grazu, koji je uz Beč imao vrlo važnu ulogu u obrazovanju velikoga broja studenata iz Hrvatske. Osim kvalitetnoga obrazovanja u Grazu je postojala tradicija hrvatskih stu-

dentskih društava, poput studentskoga društva "Hrvatska" osnovanoga 1875. godine.

Skup je završila Tihana Leutić s predavanjem *Student's Magazines at the Beginning of the 20th Century in Zagreb* u kojemu je obradila važnost i utjecaj časopisa na studentsku populaciju i ulogu koju su imali studenti u njihovu stvaranju, a često su služili i kao sredstvo promicanja novih ideja koje su razvijale na početku 20. stoljeća.

Cilj ovoga skupa bio je obraditi prednosti i mane studiranja u Habsburškoj Monarhiji. Naglasak je bio na studiranju i iskustvima studenata u austrijskome dijelu Monarhije. Ovaj znanstveni skup zasigurno je dao mogućnost daljnjega istraživanja obrazovanja zemlje koja je obilježila europsku povijest. Tijekom skupa predstavljena je izložba *Biti učenik u Hrvatskoj u dugom 19. stoljeću*, čiji je autor Dinko Župa, a bit će postavljena u brojnim gradovima diljem Hrvatske kako bi široj javnosti približila svakodnevnicu i uvjete u kojima su se nalazili učenici 19. stoljeća.

Ante Batistić, Marko Kolić, Ante Matuško